

Norges BygdekvinneLag er en frivillig organisasjon og en pådriver for levende bygder, norsk matproduksjon og matkultur. Vi kjemper for likestilling, folkehelse og et aktivt og inkluderende lokalmiljø. Vi har 11.000 medlemmer, 400 lokallag og 17 distriktslag.

Til
Næringskomiteen

Oslo, 4. april 2024

Norges BygdekvinneLags høring på Meld. St. 11 (2023–2024)

Del I

Norge med sitt ressursgrunnlag har gode forutsetninger for å produsere mat i hele landet til egen befolkning. Likevel er Norge et av landene i verden med lavest selvforsyning. Det er derfor bra at regjeringen nå legger frem en strategi for økt selvforsyning fra dagens 40 prosent til 50 prosent. På animalske matvarer produserer vi i dag 90 prosent av det vi spiser selv. En økning i selvforsyningen må derfor komme i den plantebaserte produksjonen både til mat og fôr.

Det må derfor legges til rette for produksjon av næringsrike grønnsaker som vi har gode forutsetninger for å produsere selv. Eksempel på dette er potet og andre stivelsesrike grønnsaker. Produksjon av norsk korn og proteinvekster til menneskemat må styrkes betydelig. Her vil satsingen fra aktørene i matkornpartnerskapet være helt avgjørende. Tiltak som fremmer de produksjoner som gjennom beiting utnytter grasressursene til fôr må fortsatt prioriteres høyt.

Praktisk matkunnskap har betydning for graden av selvforsyning og beredskap

Stortingsmeldingen er tydelig på forbrukernes rolle i å sikre konkurransekraften for norske matvarer og målet om økt selvforsyning. Det vises blant annet til NIBIO som peker på at forbrukerne sitter med nøkkelen, og at forbrukerne må spise mer norsk mat. Skal en lykkes med dette mener Norges BygdekvinneLag at det vil være avgjørende at befolkningen faktisk har praktisk matkunnskap og kan lage mat av norske råvarer. Det er viktig ikke bare for å øke nasjonal selvforsyning, men også evnen til å greie oss selv dersom klima eller sikkerhetsmessige forhold gjør at vi plutselig ikke kan kjøpe fisk, kjøtt eller hvetemel i matbutikken. Bedre matkunnskap vil også være av stor betydning for å forbygge matsvinn.

Kunnskap om å lage mat fra bunnen av med norske næringsrike råvarer er i dag i ferd med å gå tapt. Et eksempel på dette er mat- og helsefaget i skolen. Faget står under sterkt press på grunn av mangel på kompetanse hos lærerne, og at faget ikke prioriteres av skoler og utdanningsinstitusjoner. Dette på tross av at elevene selv verdsetter faget høyt, lærerplanene er meget gode og at faget anses som det viktigste faget for å bedre folkehelsen i befolkningen.

Norges BygdekvinneLag har over flere år jobbet målrettet med formidling av praktisk matkunnskap gjennom kursvirksomhet og nasjonale råvareaksjoner. Alt på frivillig basis. Dette har styrket organisasjonens rolle som praktisk matformidler. I 2018 fikk Norges BygdekvinneLag UNESCO status for dette arbeidet. I 2023 ble denne fornyet.

Norges BygdekvinneLag ber næringskomiteen om at det i Stortingsmeldingen blir lagt til behovet for å styrke den praktiske matkunnskapen i befolkningen. Dette er viktig for å realisere målet om økt selvforsyning og matberedskap og bedre folkehelse.

Norges BygdekvinneLag mener dette kan gjøres ved å styrke mat- og helsefaget i skolen og igangsette arbeidet med en gradvis innføring av skolemat slik det kommer frem av Hurdalsplattformen. For å styrke frivillighetens rolle kan organisasjonstøtten over Landbruks- og matdepartementets budsjett styrkes for de organisasjoner som har formidling av matkunnskap som sin kjernekompetanse.

Merking av mat med opprinnelsesland

Forbrukerne er opptatt av hvor maten kommer fra, og mange ønsker å kjøpe norsk mat. I dag er det krav om opprinnelsesmerking av rent kjøtt, frukt og grønt. På brød og bakevarer stilles det ikke slike krav i regelverket. Om ikke produsentene selv ønsker å fortelle om det, får vi som forbrukere ikke vite hvor råvarene kommer fra. I dag importerer vi mellom 30 og 60 prosent av matkornet vårt fra utlandet. I tillegg kommer import av halvfabrikata, halvstekte produkter og frosne deiger.

På brød og bakevarer vi kjøper i butikken er det i praksis ingen opprinnelsesmerking. Likevel tror mange forbrukere at brødet og bakevarer de kjøper er norsk fordi de enten er merket med et norsk flagg, bakt i Norge eller har navn som Norsk fjellbrød eller Hallingbrød.

Skal forbrukerne kunne utøve sin forbrukermakt og bidra aktivt til økt selvforsyning, må vi vite hvor råvarene kommer fra og selv kunne ta egne opplyste valg. Dette forutsetter at matvarene i butikk og restaurant blir merket med opprinnelsesland og at villedende merking ikke tillates.

Norges Bygdekvinnelag støtter derfor regjeringens forslag om at de vil legge til rette for økt bruk av opprinnelsesmerking, både i dagligvarebransjen og serveringsbransjen og at de vil kartlegge hvordan dette kan gjøres.

Nye nasjonale kostråd må sees i sammenheng med økt selvforsyning og matberedskap

Helsedirektoratet har nylig sendt på høring nye nasjonale kostråd for Norge. Her foreslås det en endring mot redusert inntak av animalske produkter og økt inntak av grønnsaker, korn, belgvekster, oljevekster, frukt og nøtter.

Norge er fra naturens side et land av kjøtt og melk. Selv om planteproduksjon til mat i Norge skal opp, bør den næringen og energien kroppen vår trenger dekkes av de råvarene vi har best forutsetninger for å produsere selv, og som bygger på vår felles matkultur.

I meldingen peker regjeringen på at det offentlige står for innkjøp av store kvanta mat og drikke. De foreslår selv at regelverket for offentlige innkjøp endres slik at det bidrar til økt norskandel sammenliknet med innkjøp i dag. Det er bra. Samtidig er skoler og offentlige institusjoner pålagt å følge de nasjonale kostrådene.

Norges Bygdekvinnelag ber næringskomiteen medvirke til at de nye kostrådene blir tuftet på de råvarene vi selv kan produsere. De nye nasjonale kostrådene må ikke bidra til økt import, men tvert imot bidra til økt selvforsyning, matberedskap og bedre folkehelse i befolkningen.

Del II

Norges Bygdekvinnelag vil understreke at målet om økt selvforsyning forutsetter at det må være lønnsomt og forutsigbart for bonden å produsere mat og at hele landet tas i bruk. Rekruttering må sikres gjennom gode velferdsordninger på linje med andre yrkesgrupper i samfunnet.

Med vennlig hilsen

Sanna Røhr
Nestleder

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær